

maar fungeerde als representant van de recent door Zelizer ontwikkelde visie op kinderarbeid. In haar bijdrage *Child Labour - Duty or Privilege? Two Norwegian Industrial Societies, 1850-1910* bracht ze de resultaten van jarenlang gedetailleerd onderzoek naar kinderarbeid in twee Noorse bedrijven, te weten een houtzagerij en een porseleinfabriek. Zoals de woorden 'plicht of privilege' in de titel suggereerden, benaderde zij het onderwerp met heel veel nuance. Haar synthese, gebaseerd op haar spijtig genoeg enkel in het Noors verschenen publicatie, bevatte tal van bijzonder interessante stellingen over onder meer het begrip leeftijd, de precieze inhoud van het werk dat kinderen verrichten, de afkomst van de kindarbeiders enz. Het resultaat was een uitdagende lezing die mijns inziens meer aandacht verdiende dan de achteraf gemaakte vrijblijvende opmerking over het gevaar van romantisering van de kinderarbeid.

De Nieuwe Wereld was vertegenwoordigd door de Amerikaanse professoren S. J. Kleinberg en Brian Gratton die in hun bijdragen de eerder traditionele visie aanhielden. Vanuit een hoofdzakelijk sociaal-economische benadering van het fenomeen benadrukten zij voornamelijk het miserabilisme.

S. J. Kleinberg onderzocht in drie verschillende steden de aantallen en de afkomst van de kindarbeiders. Ze focuste in *Children, Work and Locale: Pittsburgh, Fall River and Baltimore, 1880-1920* daarbij op de verschillen tussen de sectoren, de stad en het platteland en besteedde nogal wat aandacht aan het aandeel van kinderen van weduwen in het geheel van het aantal kindarbeiders.

Brian Gratton legde de klemtoon dan weer bij de houding van Europese migranten ten aanzien van hun kinderen en van kinderarbeid:

In *How Brutal They Are: European Immigrants and Child Labor in the United States, 1880-1940*, een bijdrage gebaseerd op onderzoek dat hij uitvoerde samen met Jon Moen, werd vertrokken van de vaststelling dat het aandeel van migrantenkinderen onder de kindarbeiders in Amerika procentueel veel hoger lag, om aan te tonen dat Europeanen anders aankeken tegen kinderarbeid.

(Bart De Wilde)

K
R
O
N
I
E
K

Colloquium 'The Past and Future of International Trade Unionism', Gent, 18 en 19 mei 2000

Paule Verbruggen, Amsab

Op 19 en 20 mei organiseerden Amsab, het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) en de Universiteit Gent in opdracht van de International Association of Labour History Institutions (IALHI) en met de steun van de Diensten van de Eerste Minister - Wetenschappelijke, Technische en Culturele Aangelegenheden, een internationaal colloquium over 'The Past and the Future of International Trade Unionism'. Het colloquium was opgedeeld in vier grote the-

ma's: de structuur, de methodes, het regionalisme en de ideologie van de internationale vakbeweging. De acta van de -trouwens zeer interessante - bijdragen worden vermoedelijk nog in 2000 gepubliceerd.

Tegelijk werd ook een boek uitgebracht over de geschiedenis van het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen (IVVV) met de titel *The International Confederation of Free Trade Unions*. Een internationaal team van auteurs werkte hieraan mee, met name Anthony Carew (Manchester University), Michel Dreyfus (Centre National de la Recherche Scientifique, Paris), Geert Van Goethem (Amsab), Rebecca Gumbrell-McCormick (British Union Manufacturing, Science and Finance) en Marcel van der Linden (IISG). Een uitgebreide bespreking van het boek volgt in één van de volgende nummers van *Brood en Rozen*.

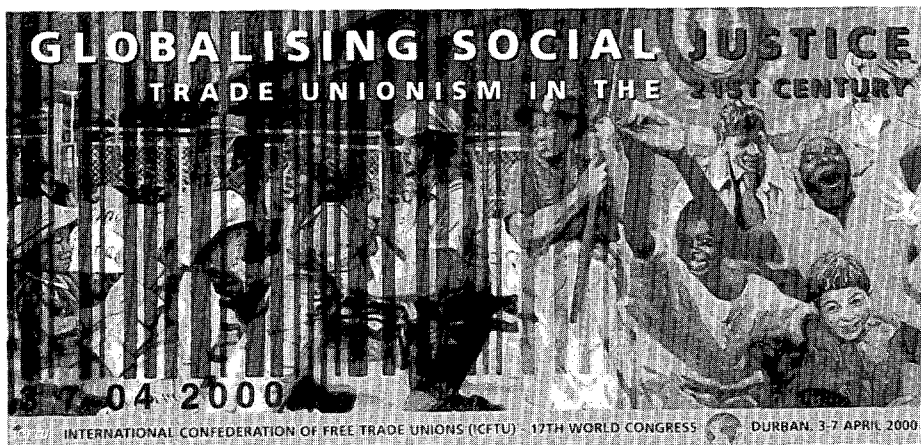
Op donderdagavond 18 mei was er een openingsreceptie voor het colloquium én voor het twintigjarig bestaan van Amsab. Directeur Wouter Steenhaut werd in de bloemetjes gezet voor zijn jarenlange inzet. De Raad van Bestuur en het personeel van Amsab en het IISG overhandigden hem hierbij een cadeau. Die avond was ook Bill Jordan, secretaris-generaal van het IVVV, aanwezig. Hij hield een toespraak met enkele interessante bedenkingen rond het internationaal syndicalisme die Ludwine Soubry (Amsab) voor onze lezers in het Nederlands vertaalde.

Toespraak van Bill Jordan, **secretaris-generaal van het IVVV**

Vooreerst wens ik mijn dank uit te spreken aan het team van historici dat deze geschiedenis van de internationale vakbeweging samenstelde. Zij hebben een belangrijk historisch boek geschreven, een krachttoer als het ware, als men weet dat het vooral gebaseerd is op verslagen of de letterlijke transcriptie van onze bestuursvergaderingen en congressen.

Ons laatste congres had plaats in april, in Durban, Zuid-Afrika. Belangrijke discussies over even belangrijke kwesties aangaande de toekomst van onze beweging kwamen daar aan bod. Zo werd bijvoorbeeld ernstig gedebateerd over de verhouding van het IVVV tot de ngo's. Er werd daarover ook een resolutie aangenomen op het congres. Vermits die resolutie het resultaat is van een consensus, vind je er niets in terug van de hardnekkig verdedigde en sterk uiteenlopende standpunten over hoe een dergelijke samenwerking moet uitgebouwd worden. Daarom is het voor historici belangrijk om, waar ze maar kunnen, herinneringen te ontlokken aan diegenen die een deel van deze geschiedenis waren, om een vleug van de passie waarmee de gebeurtenissen gepaard gingen te kunnen vastleggen. Verslagen kunnen dat immers niet.

En dit is nog maar één item van ons laatste congres. De meeste, zoniet alle belangrijke congresonderwerpen zullen nog moeilijker te analyseren en te begrijpen zijn voor historici die binnen 50 of 100 jaar de congresverslagen zullen doorneemen.

Affiche van het laatste congres van het IVVV in april 2000

Het laatste IVVV-congres was een bezinning over het eigen verleden in een millenniumdiscussie over hoe het verder moet met het syndicalisme. Om de discussie kracht bij te zetten werd herhaaldelijk verwezen naar het verleden en de lessen die we daaruit kunnen trekken. Een eerste les was dat de waarde en de efficiëntie van de internationale vakbeweging mee bepaald wordt door haar relevantie op nationaal en lokaal niveau. Zo was de oprichting van de International Transport Federation (ITF) gedeeltelijk geïnspireerd door een gebaar van solidariteit van Britse arbeiders met stakende arbeiders in Rotterdam meer dan 100 jaar geleden. Er is geen fundamenteel verschil met de veel recentere, wereldwijde solidariteit met de Australische dokwerkers.

Een gevolg van de globalisatie is dat organisaties op nationaal niveau meer en meer dezelfde problemen hebben. Opvallend op ons congres was het groot aantal gelijkaardige problemen die de afgevaardigden te berde brachten, ongeacht regionale verschillen en verschillen in economisch ontwikkelingsniveau. Omdat veel van die gemeenschappelijke problemen nauw verbonden zijn met mondiale krachten en instellingen, is het nodig mondiale middelen te zoeken die deze problemen helpen oplossen.

Een groeiend begrip van het verband tussen ontwikkelingen op nationaal en mondiaal niveau zou logischerwijze moeten leiden tot een groeiend engagement van nationale vakbewegingen in het internationaal syndicaal werk. Wereldwijde solidariteit zal meer en meer beschouwd worden als een deel van de nationale strijd.

De niet aflatende groei van de 'informele sector' overal ter wereld wordt omschreven als een nieuwe uitdaging voor de vakbeweging. Als wij aan deze moeilijke taak het hoofd willen bieden, zouden we beter onze eigen geschiedenis opnieuw bestuderen. Vele vroegere vakbonden zijn gegroeid vanuit wat we nu de 'informele sector' noemen, alhoewel deze term toen even onnauwkeurig en misleidend was als nu. Individuele ambachtshui waren een belangrijk onderdeel van de ontwikkeling van de economie in landen die nu als ontwikkeld beschouwd worden. De aanpak van de vroege vakbeweging was niet het uitschakelen van dergelijk werk, maar lag juist in het uitbouwen van verschillende vormen van bescherming van dit werk. Zo werden vakbonden en coöperatieven opgericht en werden regeringen aangezet tot reglementering van de arbeid en de arbeidsverhoudingen, tot de uitwerking en naleving van arbeidsnormen, en tot de uitbouw van een systeem van sociale bescherming. Dit was toen, evenals nu, niet gemakkelijk!

Een andere les uit de geschiedenis is dat we in perioden van revolutionaire verandering - zoals we die nu ook doormaken - moeten kunnen denken en handelen buiten het keurslijf van onze tradities. De beroepsverenigingen hebben lang gedacht dat het verkeerd was ongeschoolde en half geschoolde arbeiders te verenigen. Daarop volgde de veronderstelling dat bedienden zich konden noch wilden organiseren, en dat werknemers in overheidssdienst zich niet konden of moesten organiseren.

De vakbeweging heeft nieuwe ideeën

nodig voor de noden van nieuwe arbeiders, nieuwe beroepsbezigheden, nieuwe vormen van arbeidsorganisatie, nieuwe arbeidsverhoudingen. Ons aanpassen betekent niet noodzakelijk dat we nieuwe situaties en onzekerheden zomaar accepteren. De vakbonden in de zware industrie pakten de gevaarlijke, onveilige en slecht betaalde tewerkstelling aan en maakten er goede jobs van. Onzekere tewerkstelling neemt haast overal ter wereld toe en het is best mogelijk dat een grotere mobiliteit in vele beroepen een blijvend fenomeen zal worden. In sommige situaties zou de vakbond misschien het anker kunnen worden voor arbeiders die van job naar job gaan; een anker dat veiligheid verschaft en voordelen biedt die anders moeilijk te regelen zijn. Zoals in de vroege dagen van het syndicalisme...

Geen demografische verandering bij de actieve bevolking was zo spectaculair als de intrede van de vrouwen in de betaalde arbeid, een proces dat evenwel bijna overal ter wereld gepaard ging met lage lonen en slechte werkomstandigheden. Onze strijd om vrouwen aan te moedigen om zichzelf te bevrijden via de syndicale beweging is veelal onze best wervende campagne.

Veel van wat voor globalisatie doorgaat, is in feite helemaal geen natuurlijke en niet te stoppen ontwikkeling. Men heeft er evenwel een air van onontkombaarheid aan gegeven. De overheersing van het 'marktkapitalisme' kan niet zonder meer de onbetwistbare agenda van de wereld worden, niet meer dan dat het laissez faire-kapitalisme gedurende generaties bui-

ten elke betwisting stond. Uiteindelijk zullen corporaties en andere organisaties die van de voordelen van de globalisatie genieten, een sociale dialoog moeten aangaan.

De laatste les uit de geschiedenis die ik wil aanhalen, ligt voor de hand en is direct verbonden met het bestaan van het IVVV zelf. Vakbondslegitimiteit komt van de werknemers en van de werknemers alleen. Een vrije vakbond met 100 leden is representatiever en heeft een innerlijke kracht die sterker is dan een organisatie met 1 miljoen leden die geen mandaat hebben. Sommigen mogen dan van mening zijn dat in de wereld van na de Koude Oorlog deze karakteristiek van het syndicalisme er niet meer toe doet; niets is echter minder waar. Het basisconcept van het vrije syndicalisme was er eerder dan het 20e-eeuwse totalitarisme, en leeft en bloeit in deze nieuwe eeuw. Dit fundamenteel beginsel maakt het essentiële verschil uit tussen hetgeen new-age human resource managers 'machtiging' noemen en vakbondsmensen 'macht'. Het is de syndicale solidariteit die de gewone werknemer de macht geeft zijn baas in de ogen te kijken en eerlijkheid, een geschikt loon en gepaste arbeidsvoorwaarden af te dwingen. Het principe van een vakvereniging van, door en voor de werknemers blijft de basis voor waardigheid, fatsoen en rechtvaardigheid.